

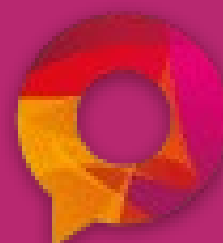
IMETYKSEN EDISTÄMI- SEN TOIMINTASUUNNI- TELMA

2021

OULUN KAUPUNKI

Sisällys	
Johdanto	3
Neuvolan seitsemän askelta imetyksen edistämiseksi	4
1. askel: Kirjallinen imetyksen toimintasuunnitelma	4
2. askel: Henkilökunnan koulutus ja asiantuntemuksen ylläpito	4
3. askel: Odottavien perheiden imetysohjaus	5
4. askel: Imetyksen tukeminen ja maidonerityksen ylläpito	6
5. askel: Täysimetyksen tukeminen ja kiinteän ravinnon aloittaminen imetyksen suojassa	6
6. askel: Imetysohjeiden luominen	7
7. askel: Imetyksen varmistaminen	7
Liitteet	8
Liite 1. Imetysohjekortti	8
Liite 2. WHO:n äidinmaidonkorvikkeen markkinointikoodi	9
Lähteet	12

Johdanto

Vauvamyönteisysohjelma (Baby-friendly Hospital Initiative, BFHI) on maailman terveysjärjestö WHO:n ja Unicef:n vuonna 1991 lanseeraama maailmanlaajuinen näyttöön perustuva terveyden edistämisen ohjelma. Ohjelman tavoitteena on turvata, edistää ja tukea imetystä kaikissa toimintayksiköissä, joissa hoidetaan raskaana olevia, synnyttäviä ja synnyttäneitä äitejä sekä imeväisikäisiä lapsia. Ohjelma koostuu tutkimusnäyttöön perustuvista menetelmistä, jotka käyttöönottamalla voidaan tehokkaasti edistää imetystä. Kansainvälisen vauvamyönteisysohjelman lisäksi imetystä edistää ja suojelee Suomessa Kansallinen imetyksen edistämisen toimintaohjelma vuosille 2018-2022, Imeväisikäisen ravitsemussuosittukset sekä Kauppa- ja teollisuusministeriön asetus äidinmaidonkorvikkeesta ja vieroitusvalmisteesta. (Hotus 2019.)

Imetyksellä on paljon terveyshyötyjä sekä äidin että vauvan kannalta. Imetyksen edistäminen on yksi tehokkaimmista ja vaikuttavimmista keinoista edistää lasten ja imettävien äitien terveyttä ja vaikuttaa kansanterveyteen. Terveydellisten tekijöiden lisäksi imetys tukee kiintymyssuhdetta ja vanhemmuutta. Tämän vuoksi imetysohjaukseen tulee panostaa. Onnistunut imetys on lapsen, äidin, muun perheen ja lähipiirin yhteistyön tulos. Imetysohjeilla hoitokäytännöillä ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden antamalla imetysohjauksella tuetaan imetyksen onnistumista. (Hotus 2019.)

Tutkimusten mukaan täysimetyksen ja imetyksen kokonaisuudesta pystytään pidentämään perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyönä (Britton ym. 2007, Dieterich ym. 2013). Oulun kaupunki on ollut mukana kehittämässä Imetyksen yhtenäistä toimintamallia (IYT) yhdessä Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kanssa. Toimintamalli vastaa siitä, että äitiysneuvolan, äitiyspoliklinikan sekä synnytysairaalan yhteistyö ja työnjako on suunnitelmallista ja jatkuvaa. Toimintamalli edistää yhteistyötä myös kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Osana IYT-mallia on kehitetty sairaanhoitopiiriin käyttöön Imetysohjauskortti (Liite 1), jonka tarkoituksena on turvata yhdenmukainen imetysohjaus kaikille perheille. Imetysohjauskortti tukee saumatonta yhteistyötä sairaalan ja neuvoloiden välillä imetysohjauksen jatkuvuuden edistämiseksi. (PPSHP & Oulun kaupunki 2016.)

Tämä Imetyksen edistämisen toimintasuunnitelma sisältää kaikki neuvolan vauva- ja perhemyönteisysohjelman seitsemän askelta imetysohjauksen edistämiseksi. Toimintasuunnitelman tulee olla kaikkien neuvolan työntekijöiden ja opiskelijoiden nähtävillä. Myös johdon tulee sitoutua toimintasuunnitelman noudattamiseen ja luoda edellytykset vauvamyönteisyyden toteutumiselle.

Oulussa 8.6.2021

Oulun kaupungin imetysohjaajat

Mannermaa-Meskanen Kati

Viramo Paula

Kallio Tea

Neuvolan seitsemän askelta imetyksen edistämiseksi

Kansallinen imetyksen edistämisen toimintaohjelma vuosille 2018-2022 antaa suuntaviivat imetysohjauksen tueksi äitiys- ja lastenneuvoloissa. Ohjelma perustuu tutkittuun tietoon imetyksen terveysvaikeuksista ja toimivista imetysohjauskäytännöistä. Ohjelma on tarkoitettu imeväisikäisten parissa työskenteleville terveysalan ammattilaisille sekä kouluttajille, opiskelijoille ja tutkijoille. Ohjelmassa esitetään äitiys- ja lastenneuvoloita varten seitsemän askelta, joilla neuvola voi tukea ja edistää imetystä. Tämän Imetyksen edistämisen toimintasuunnitelman pohjana käytetään Kansallista imetyksen edistämisen toimintaohjelmaa vuosille 2018-2022 (THL 2017) sekä Imetyksen yhtenäistä toimintamallia (PPSHP & Oulun kaupunki 2016).

1. askel: Kirjallinen imetyksen toimintasuunnitelma

Kaikilla äitiys- ja lastenneuvoloilla tulee olla oma toimintasuunnitelma imetyksen edistämiseksi. Imetyksen tukeminen toteutuu parhaiten perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyönä (THL 2017). Oulun kaupungin neuvoloissa imetyksen tukeminen pohjautuu sairaanhoitopiiriin kanssa yhteistyössä tuotettuun Imetyksen yhtenäiseen toimintamalliin (IYT). Toimintamalli tukee neuvolan ja sairaalan saumatonta yhteistyötä imetyksen edistämiseksi. (PPSHP & Oulun kaupunki 2016).

Oulun kaupungin Imetyksen edistämisen toimintasuunnitelma varmistaa laadukkaan imetysohjauksen raskauden aikana ja synnytyksen jälkeen. Imetyksen edistämisen toimintasuunnitelma on kaikkien työntekijöiden ja perheiden nähtävillä neuvolan tiloissa sekä Oulun kaupungin verkkosivuilla. Kaikkien neuvolassa työskentelevien terveydenhuollon ammattilaisten tulee sitoutua toimintasuunnitelman mukaisiin, imetysohjeisiin hoitokäytänteisiin. Toimintasuunnitelmaa päivitetään säännöllisesti ja päivityksestä vastaavat Oulun kaupungin imetysohjaajat. Toimintasuunnitelma sisältyy neuvoloiden perehdytysohjelmaan ja se esitellään uusille työntekijöille työsuhteen alkaessa.

2. askel: Henkilökunnan koulutus ja asiantuntemuksen ylläpito

Neuvoloissa työskentelevät terveydenhoitajat ovat saaneet vähintään WHO:n 20 tunnin imetysohjaajakoulutuksen, joka sisältää imetysohjauskäytännön antamisen. Koulutusta järjestetään PPSHP:n ja Oulun kaupungin yhteistyönä vähintään kaksi kertaa vuodessa. Uusien työntekijöiden imetysohjauksen perehdytyksestä huolehditaan työyksiköissä esittelemällä Oulun kaupungin Imetyksen edistämisen toimintasuunnitelma ja ohjataan imetysohjauskortin käyttöä perehdytysmateriaalin avulla. Uudet työntekijät koulutetaan mahdollisimman pian WHO:n 20 h imetysohjaajakoulutuksella.

Työntekijöiden täydennyskoulutuksesta huolehditaan. Sairaanhoitopiiri tarjoaa täydennyskoulutusta säännöllisesti. Kyseiset täydennyskoulutukset ovat suunnattu kaikille sairaanhoitopiiriin alueella

---

imeväisikäisten parissa työskenteleville. Oulun kaupungin imetyskouluttajat huolehtivat terveydenhoitajien imetyskoulutuksesta tuomalla neuvoloiden työkoulutuksiin imetystietoa ja jalkautumalla neuvoloihin ohjaamaan imetystä. Terveydenhoitajilla on mahdollisuus konsultoida kaupungin imetyskouluttajia ja siten vahvistaa omaa imetysohjausosaamistaan. Kaikkien neuvolassa työskentelevien ammattiryhmien tulee sitoutua imetysmyönteisiin käytänteisiin. Neuvolalääkäreiden tueksi on laadittu Neuvolalääkäri imetyksen tukijana -ohje, jota voi käyttää puheeksi ottamisen välineenä.

Kerran vuodessa Oulun kaupunki ja PPSHP järjestävät yhteistyössä Imetyksen moniammatillisen ryhmän koulutuspäivän (IMMO). Koulutuspäivän järjestämisestä ja sisällöstä vastaavat Oulun kaupungin ja OYS:n imetyskouluttajat. Oulun kaupungin imetyskouluttajat kokoontuvat säännöllisesti sairaalan imetyskouluttajien kanssa suunnittelemaan alueellista imetystoimintaa.

Oulun kaupungin terveydenhoitajille suositellaan

- WHO 20h -koulutus 10 vuoden välein
- 1 päivän täydennyskoulutus 5 vuoden välein
- 2h imetysaiheista täydennyskoulutusta vuosittain

3. askel: Odottavien perheiden imetysohjaus

Imetysohjaus aloitetaan jo alkuraskaudessa ja sitä jatketaan aina rinnalta vieroittamiseen asti. Oulun kaupungin neuvoloissa on käytössä Imetysohjauskortti (Liite 1). Imetysohjauskortti aloitetaan aina raskauden ensikäynnillä tai jollakin toisella raskaudenseurantakäynnillä, jos huomataan, ettei korttia ole aiemmin aloitettu. Terveydenhoitaja voi itse määrittellä, millä seurantakäynneillä Imetysohjauskortin sisältöä läpikäydään. Keskeistä on, että kaikki perheet saavat Imetysohjauskortin mukaisen ohjauksen, huomioiden perheen toiveet ja aikaisemmat imetyskokemukset. Imetysohjauskortin tavoitteena on, että perheiden saama imetysohjaus on yhtenäistä terveydenhoitajasta ja neuvolasta riippumatta. Imetysohjauskortin sisällöstä on laadittu perehdytysmateriaali. Imetysohjausta annetaan määräaikaisten raskaudenseurantakäyntien yhteydessä, kotikäynneillä sekä perhevalmennuksissa.

Raskaana oleville naisille ja heidän perheilleen kerrotaan tutkittuun tietoon perustuen imetyksestä ja käytetään asiakaslähtöisiä ohjausmenetelmiä. Perheille turvataan mahdollisuus kahdenkeskiseen keskusteluun imetysasioista terveydenhoitajan kanssa. Ohjauksen ja tuen avulla äitejä ja perheitä autetaan tekemään tietoinen päätös imettamisestä tai imettämättä jättämisestä. Imetysohjauksen tavoitteena on vahvistaa äidin imetysluottamusta ja lisätä imetyksessä tarvittavia taitoja. Ohjauksessa käytettävän materiaalin pitää perustua vauvamyönteisyysohjelmaan ja olla WHO-koodin (Liite 2) mukaista. (THL 2017.)

Perheelle annettu imetysohjaus sekä imetykseen vaikuttavat asiat kirjataan Oulun kaupungin neuvoloissa potilastietojärjestelmään Preventio -kohtaan sekä Ipana -järjestelmään. Ipana -tietoihin perhe voi myös itse kirjata toiveitaan imetyksestä. Näin turvataan tiedon siirtyminen Oulun kaupungin ja OYS:n välillä.

---

4. askel: Imetyksen tukeminen ja maidonerityksen ylläpito

Imetystä tuetaan ja perheiden imetystietoutta lisätään äitiys- ja lastenneuvolan käynneillä Imetysohjauskortin mukaisesti. Imettävää äitiä informoidaan maidoneritykseen vaikuttavista asioista ja siitä, kuinka itse voi ylläpitää maidontuotantoa. Puolison roolia imetyksen tukijana ja mahdollistajana vahvistetaan.

Perhettä ohjataan ottamaan yhteyttä neuvolan puhelinpalveluun vauvan synnyttyä kotikäyntiajan sopimiseksi. Tuolloin neuvolan puhelinpalvelun terveydenhoitaja tiedustelee imetyksen sujumisesta, antaa tarvittaessa ohjausta ja neuvontaa puhelimitse. Tarpeen mukaan perheelle järjestetään tehostettua tukea imetykseen. Tehostettua tukea voi olla esimerkiksi puhelimesta annettu neuvonta ja ohjaus, imetysohjauskäynnit neuvolaan oman terveydenhoitajan luona, kotikäynti ja imetyškouluttajan antama imetysohjaus.

Kotikäynnillä perheen oma terveydenhoitaja havainnoi imetystä. Imetysohjausta annetaan perheen tarpeiden mukaan. Imetyksen aikana huomioidaan mm. imetysasento, vauvan imuote, imemisrytmi ja nielemisäänet. Imetyksen aikana tiedustellaan äidin tuntemuksia ja kiinnitetään huomiota rintojen ulkonäköön imetyksen jälkeen.

Imetyksen tukeminen on tärkeä osa lastenneuvolan määräaikaistarkastuksia. Imetysohjauksessa tulisi huomioida etenkin erityistä tukea tarvitsevat asiakkaat, kuten ensisynnyttäjät, monikkoperheet, teinivanhemmat, maahanmuuttajat ja monikulttuuriset perheet, sateenkaariperheet, yksinhuoltajaäidit, tupakoitsijat sekä äidit, joilla on ollut aikaisemmissa imetyksissä ongelmia tai joilla aiempi imetys on jäänyt lyhyeksi. (THL 2017)

5. askel: Täysimetyksen tukeminen ja kiinteän ravinnon aloittaminen imetyksen suojassa

Täysiaikaisena ja normaalipainoisena syntyneelle, tasaisesti kasvavalle vauvalle äidinmaito riittää ainoaksi ravinnoksi ensimmäiset 6 kuukautta. Täysimetetty vauva tarvitsee äidinmaidon lisäksi ainoastaan D-vitamiinia 10 mikrogrammaa kahden viikon iästä alkaen. Kiinteiden lisäruokien antaminen aloitetaan lapsen tarpeiden, kasvun ja valmiuksien mukaan viimeistään 6 kk iästä alkaen, mutta ei ennen 4 kk ikää. Neuvolassa tuetaan täysimetykseen kiinteiden ruokien aloitukseen asti. Osittaista imetystä suositellaan jatkamaan kiinteiden lisäruokien ohella vähintään siihen asti, kun lapsi täyttää vuoden. Perheen imetys päättyy silloin, kun se perheelle parhaiten sopii. Mitään tiettyä hetkeä tai ikää imetyksen lopettamiselle ei voida sanoa. Neuvola tukee perhettä imetyksessä perheen toiveiden mukaan.

Jos äiti ei halua tai pysty imettämään syystä tai toisesta, käytetään äidinmaidonkorviketta. Perheille ohjataan tarpeen mukaan vauvantahtinen pulloruokinta, korvikevalmisteiden käyttökuntoon saattaminen sekä pullojen asianmukainen puhtaanapito. Jos lapsi saa pelkästään äidinmaidonkorviketta, kiinteät lisäruoat aloitetaan noin 4 kuukauden iässä lapsen yksilöllisen syömisvalmiuden mukaan.

---

6. askel: Imetysmyönteisen ilmapiirin luominen

Neuvolan imetysmyönteisen ilmapiirin luomisen tavoitteena on vakiinnuttaa imetys kulttuurisena normina lapsen ravitsemuksessa. Neuvolan ohjauksessa äitejä rohkaistaan imettämään myös kodin ulkopuolella. Neuvoloissa on varattu rauhallinen paikka imetykselle ja äidit voivat imettää myös vastaanotolla. Henkilöstön myönteinen asenne ja suhtautuminen imetykseen ovat tärkeitä. Kaikkien neuvolassa työskentelevien ammattiryhmien tulee sitoutua imetysmyönteisiin käytänteisiin. Annettu imetysohjaus ei saa pohjautua henkilökunnan omiin asenteisiin ja kokemuksiin, vaan imetysohjauksen tulee olla imetysmyönteistä ja näyttöön perustuvaa.

Neuvolassa noudatetaan WHO:n äidinmaidonkorvikkeiden markkinointikoodia (Liite 2). Neuvoloissa ei saa olla äidinmaidonkorvikkeen, tuttipullojen tai tuttien mainontaa. On syytä kiinnittää huomiota piilomainontaan, jota on esimerkiksi lastenruokayritysten muistilappujen, kynien ja kuvien käyttäminen. Perheille jaettava materiaali ei saa sisältää WHO-koodin vastaista ohjeistusta tai materiaalia. (Kansallinen imetyksen edistämisen toimintaohjelma)

7. askel: Imetystuen varmistaminen

Neuvolalla ja sairaalalla on yhdessä sovitut käytänteet (IYT, Imetysohjauskortti, Ipana -järjestelmä) hoidon jatkuvuuden varmistamiseksi raskauden aikana ja synnytyksen jälkeen, sekä silloin kun imetyksessä tarvitaan erityistä tukea. Yhteistyötä imetystuen varmistamiseksi tehdään myös kolmannen sektorin toimijoiden kanssa (mm. Imetyksen tuki ry). Kolmannen sektorin toimijat tarjoavat esimerkiksi imetystutkiryhmäjä sekä puhelin- ja chat -neuvontaa imetykseen liittyen. Kaikessa imetysohjauksessa otetaan huomioon perheiden moninaisuus. Perheet tekevät itselleen sopivat valinnat imetyksestä, ja perheiden toiveet ja tavoitteet ohjaavat annettavaa imetystukea.

Oulun neuvoloissa imetystuen varmistamiseksi

- käytetään Imetysohjauskorttia imetyksen ohjaukseen ja tiedonsiirtoon neuvolan ja sairaalan välillä
- täytetään raskausaikana imetystä koskevat tiedot Ipana-järjestelmään
- ohjataan perheitä varaamaan neuvolan kotikäynti sairaalasta kotiutuessaan
- perheille kerrotaan, että tarvittaessa he saavat neuvolasta tukea imetykseen
- perheille kerrotaan kolmannen sektorin toimijoiden palveluista
- perheellä on mahdollista varata erillinen imetysohjausaika omalle terveydenhoitajalle joko kotitai neuvolakäyntinä
- perheen oma terveydenhoitaja voi tarvittaessa varata perheelle imetysohjausajan imetyskouluuttajan vastaanotolle
- huolehditaan, että kaikki neuvolassa toimivat ammattiryhmät tukevat imetyksen onnistumista (mm. neuvolalääkärit ja hyvinvointineuvolan toimijat)

Liitteet

Liite 1. Imetysohjauskortti

 IMETYSOHJAUSKORTTI
Nimi:
Neuvola
1. Raskaana olevan äidin ja perheen imetysohjaus
a) Raskausviikot 8–18 rvk
☐ mielikuvat imetyksestä tai aikaisemmat imetykokemukset
☐ rintojen terveys
☐ imetyksen terveyshyödyt
☐ imetyssuosituks
☐ www.naistalo.fi
☐ www.ppsuhp.fi
☐ www.lapsuus.ouka.fi
☐ www.imetys.fi
b) Raskausviikot 19–32 rvk
☐ täysimetys
☐ lapsentahtinen imetys
☐ tiheän imun kaudet
☐ yöimetyksen merkitys
☐ maidoneritykseen vaikuttavat asiat
☐ maidon riittävyyden merkit
c) Perhevalmennus
☐ ensi-imetys
☐ ihokontakti
☐ nälkäviestit
☐ imuote ja imetyssannot
☐ tavallisimpien imetysohjelmien ennaltaehkäisy ja hoito
☐ vierihoito ja varhainen vuorovaikutus
☐ puolison tai tukihenkilön rooli
d) Raskausviikot 33–41 rvk
☐ perheen imetysoiveet iPanaan
☐ ensipäivien imetys kotona
☐ rintojen hoito
Äitiyspoliklinikka ja naistenosasto 11 A ja B
☐ jos äitiyspoliklinikkakäynti tai sairaalahoito korvaa neuvolakäynnin, kättilö antaa toimintamallin mukaisen imetysohjauksen

Sairaala
2. Synnyttäneen äidin ja perheen imetysohjaus
a) Synnytysosasto
☐ imetysoiveiden huomioiminen
☐ ihokontakti ja ensi-imetys synnytyksen jälkeen
☐ imetyssannot, imuote ja vauvan imemisvalmiuden merkit
b) Vierihoidon osasto
☐ täysimetyksen tukeminen
☐ ihokontakti ja ympärivuorokautinen vierihoito
☐ imetystarkkailu; imuote ja imetyssannot
☐ maidon riittävyyden merkit
☐ nälkäviestit
☐ tiheän imun kaudet
☐ äidinmaidon lypsäminen käsin
☐ rintojen hoito
☐ tutin käyttö
☐ imetyksen mahdolliset apuvälineet
☐ puolison tai tukihenkilön rooli
c) Kotiutuvan perheen imetysohjaus
☐ imetyksen jatkuminen kotona
☐ imetyksen turvamerkit
☐ jatkohoito neuvolassa ja tarvittaessa vieripoliklinikalla
☐ vertaistuki
Neuvola, synnytyksen jälkeen
Puhelinkontakti neuvolaan kotiutumisen jälkeen
☐ Kotiututtuasi sairaalasta, ole yhteydessä neuvolaan sopiaksesi terveydenhoitajan kotikäynnistä. Puhelun aikana keskustellaan imetyksen sujumisesta ja tarvittaessa saatte ohjausta ja neuvontaa.
Kotikäynti / neuvolakäynti
☐ Ohjaus vierihoidon osasto kohdan 2b mukaan
1 kk – 6 kk käynnit neuvolassa
☐ täysimetyksen tukeminen
☐ lapsentahtinen imetys, tiheän imun kaudet, yöimetykset
☐ imetys ja suun terveys
☐ kiinteiden aloitus imetyksen suojassa (4–6 kk)
☐ osittaisen imetyksen jatkuminen perheiden toiveiden mukaan
☐ vertaistuki
© IYT- Työryhmä 2018 OYS

Liite 2. WHO:n äidinmaidonkorvikkeen markkinointikoodi

Lyhennelmä WHO:n kansainvälisestä äidinmaidonkorvikkeen markkinointia koskevasta koodista

Maailman terveysjärjestö (WHO) ja YK:n lastenapurahasto (UNICEF) ovat korostaneet rintaruokinnan merkitystä ja sen elvyttämistä siellä, missä se on taantumassa vastasyntyneiden ja pienten lasten terveyden ja ravitsemuksen kohentamiseksi. Pyrkimykset rintaruokinnan edistämiseksi ja sitä mahdollisesti ehkäisevien ongelmien korjaamiseksi kuuluvat kummankin järjestön ohjelmiin niin ravitsemuksen kuin äitien ja lasten terveydenhuollon osalta ja muodostavat perusterveydenhuollon oleellisen tekijän, kun pyritään saavuttamaan terveys kaikille vuoteen 2000 mennessä.

WHO:n yleiskokous hyväksyi vuonna 1981 äidinmaidonkorvikkeiden kansainvälisen markkinointikoodin. Sen mukaan jokaisen Maailman terveysjärjestöön kuuluvan jäsenvaltion tulee ryhtyä toimenpiteisiin, joilla koodin mukaisesti edistetään rintaruokintaa ja valvotaan äidinmaidonkorvikkeiden markkinointia. Koodi koskee terveydenhuoltohenkilöstöä sekä kaikkia niitä, jotka valmistavat tai jälleenmyyvät äidinmaidonkorvikkeita ja niitä vastaavia valmisteita sekä korvikemaitoruokinnassa tarvittavia välineitä (pullot ja tutit) tai niitä, jotka välittävät niistä tietoa ja neuvovat niiden käyttöä.

Rintaruokinta on vertaansa vailla oleva keino tarjota ihanteellista ruokaa pienten lasten terveen kasvun ja kehityksen takaamiseksi. Rintaruokinta muodostaa ainutlaatuisen biologisen ja emotionaalisen perustan sekä äidin että lapsen terveydelle. Lisäksi äidinmaidon suoja-aineet varjelevat lapsia sairauksilta. Silloin, kun äiti ei jostain syystä imetä tai imettä vain osittain, äidinmaidonkorvikkeiden markkinointi on oikeutettua, mutta niiden markkinointi- ja jakelukeinot eivät saa estää rintaruokinnan turvaamista ja edistämistä.

Koodin suosimat toimintaperiaatteet ovat pääpiirteissään seuraavat:

Artikla 1. Koodin tavoite

Koodin tavoitteena on myötävaikuttaa lasten turvalliseen ja riittävään ravitsemukseen turvaamalla ja edistämällä rintaruokintaa, sekä jos äidinmaidonkorvikkeita tarvitaan, varmistaa oikea korvikkeiden käyttö antamalla riittävästi tietoja ja hoitamalla markkinoinnin ja jakelun asianmukaisuus.

Artikla 2. Koodin puitteet

Koodi koskee seuraavien valmisteiden markkinointia ja siihen liittyvää käytäntöä: äidinmaidonkorvikkeet, kuten imeväisikäisen maitoseokset, muut maitovalmisteet, elintarvikkeet ja juomat, kuten pullo-ruokintaiset lisäravinteet silloin, kun niitä markkinoidaan tai muuten väitetään sopiviksi korvaamaan

---

äidinmaito osittain tai kokonaan, sellaisinaan tai muunneltuina, sekä ruokintapullot ja tutit. Koodi koskee edellä mainittujen laatua, saatavuutta ja käyttöä koskevaa informaatiota.

Artikla 3. Määritelmät

Artikla määrittelee koodissa käytetyt termit.

Artikla 4. Tiedotus ja koulutus

Viranomaisten tulee vastata siitä, että perheiden ja vastasyntyneiden ja pienten lasten ruokinnan alalla toimivien käyttöön toimitetaan asiallista ja johdonmukaista tietoa vastasyntyneiden ja pienten lasten ruokinnasta. Tiedotus- ja koulutusaineiston tulee sisältää selkeitä tietoja kaikista seuraavista asioista:

- rintaruokinnan edullisuus ja paremmuus,
- äidin ravitseminen ja valmentautuminen rintaruokintaan ja sen ylläpitämiseen,
- osittaisen pulloruokinnan aloittamisen kielteinen vaikutus rintaruokintaan,
- vaikeudet päätöksen muuttamisessa, jos on luopunut rintaruokinnasta,
- tarpeen tullen teollisesti valmistetun tai kotitekoisen äidinmaidonkorvikkeen oikea käyttö.

Tiedotus- ja koulutusaineistossa ei saa esiintyä minkäänlaisia kuvia tai tekstejä, jotka ihannoivat äidinmaidonkorvikkeen käyttöä.

Artikla 5. Suuri yleisö ja äidit

Koodin piiriin kuuluvia valmisteita ei saa mainostaa eikä muulla tavalla edistää niiden myyntiä suuren yleisön keskuudessa. Valmisteiden markkinointihenkilöstön ei tule ammattiroolissaan pyrkiä minkäänlaisiin suoriin tai välillisiin suhteisiin odottavien äitien tai vastasyntyneiden ja pienten lasten äitien kanssa.

Artikla 6. Terveystuotteiden myyntijärjestelmät

Terveystuotteiden myyntijärjestelmien ei saa käyttää äidinmaidonkorvikkeen tai muiden tämän koodin piiriin kuuluvien valmisteiden myyntiä edistämiseen, kuten valmisteiden näytteille asettamiseen, mainosten tai julistusten esillepanoon tai valmistajan tai jälleenmyyjän toimittaman aineiston jakeluun muulloin kuin terveystuotteiden myyjien erillisestä pyynnöstä.

Äidinmaidonkorvikkeilla ruokintaa saa esitellä vain terveystuotteiden myyjien piiriin kuuluvalle ja vain sitä tarvitseville äideille ja perheenjäsenille. Annettujen tietojen tulee sisältää selkeä selvitys virheellisen käytön aiheuttamista vaaroista.

Artikla 7. Terveystuotteiden myyntijärjestelmä

Terveystuotteiden myyntijärjestelmien tulee rohkaista ja suojata rintaruokintaa. Erityisesti niiden, jotka työskentelevät äitien ja vastasyntyneiden ravitsemuksen parissa, on tutustuttava tämän koodin mukaisiin velvollisuuksiinsa.

Valmistaja tai jälleenmyyjä ei saa tarjota terveystuotteiden myyntijärjestelmälle tai näiden perheenjäsenille minkäänlaisia taloudellisia tai aineellisia etuja tämän koodin piiriin kuuluvien valmisteiden myynnin edistämiseksi eikä terveystuotteiden myyntijärjestelmä tai näiden perheenjäsenet saa ottaa niitä vastaan.

Terveystuotteiden myyntijärjestelmä ei saa antaa äidinmaidonkorvikkeenäytteitä odottaville äideille, vastasyntyneiden tai pienten lasten äideille tai näiden perheenjäsenille.

Artikla 8. Valmistajien ja jälleenmyyjien palveluksessa olevat henkilöt

Tämän koodin mukaisia valmisteita ei tule sisällyttää valmistajien ja jälleenmyyjien palveluksessa olevien markkinointihenkilöiden myynninkannustamisjärjestelmien erikoishyvitysten (bonusten) arviointiin. Koodin mukaisille valmisteille ei tule asettaa myöskään myyntikiintiöitä.

Artikla 9. Myyntipäällyksmerkinnät

Myyntipäällyksmerkinnät on suunniteltava siten, että ne tarjoavat valmisteen käyttöä koskevat tarpeelliset tiedot, mutta eivät pyri rajoittamaan rintaruokintaa.

Myyntipäällyksessä tulee esittää seuraavat asiat näkyvästi ja helposti luettavasti:

- rintaruokinnan paremmuutta koskeva maininta
- selvitys, jonka mukaan valmistetta tulee käyttää vain terveystyöntekijänantamien, sen käytön tarpeellisuutta ja oikeaa käyttöä koskevien neuvojen perusteella, sekä
- asianmukaista valmistusta koskevat ohjeet ja varoitus epäasianmukaisen valmistuksen aiheuttamista terveysvaaroista.

Myyntipäällyksessä tai myyntipäällyksmerkinnässä ei saa olla pienten lasten kuvia eikä niissä saa olla muitakaan kuvia tai tekstejä, jotka ihannoivat äidinmaidonkorvikkeen käyttöä.

Artikla 10. Laatu

Valmisteiden laadun tulee olla korkeaksi tunnustettua tasoa ja vastata Codex Alimentarius -neuvoston suosittamia normeja.

Artikla 11. Toteutus ja valvonta

Jokaisessa maassa tulee hallituksen ryhtyä toimenpiteisiin koodin tavoitteiden ja periaatteiden toteuttamiseksi sekä valvoa koodin soveltamista.

Riippumatta muista toimenpiteistä, mihin on ryhdytty tämän koodin toteuttamiseksi, koodin piiriin kuuluvien valmisteiden valmistajien ja jälleenmyyjien tulisi pitää itseään vastuullisina valvomaan markkinointikäytäntöjään koodin periaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti ja ryhtymään toimenpiteisiin, joilla varmistetaan koodin mukainen menettely kaikilla tasoilla.

Lähde: Sosiaali- ja terveysministeriö: Lapsi, perhe ja ruoka. Imeväis- ja leikki-ikäisten lasten, odottavien äitien ja imettävien äitien ravitsemussuositus. Julkaisuja 2004:11 (Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistio 1985:24. Äidinmaidon kansainvälisen markkinointikoodin voimaansaattamista Suomessa selvittäneen työryhmän muistio. Helsinki.)

Lähteet

Britton C, McCormick FM, Renfrew MJ, Wade A & King SE (2007) Support for breastfeeding mothers. Cochrane database of systematic reviews.

Dieterich C, Felice J, O'Sullivan E & Rasmussen K (2012) Breastfeeding and health outcomes for the mother-infant dyad. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3508512/>

Hakulinen T, Otronen K & Kuronen M (toim.) (2017) Kansallinen imetyksen edistämisen toimintaohjelma vuosille 2018-2022. Ohjaus 24/2017. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135535/Ohjaus%20242017%20netti%2020.3.pdf?sequence=6&isAllowed=y>

Näyttöön perustuva alueellinen imetyksen yhtenäinen toimintamalli (IYT) 2016. PPSHP, Oulun kaupunki. <https://www.ppshp.fi/dokumentit/Kehitys%20ja%20tutkimus%20sisltyyppi/Imetysohjauksen%20yhten%C3%A4inen%20toimintamalli%201%202018.pdf#search=imetysohjaus>

HOTUS (Hoitotyön tutkimussäätö) 2019. Vauvamyönteisyysohjelma käyttöön. <https://www.hotus.fi/wp-content/uploads/2019/10/netti-vauvamyonteisyys-kasikirja.pdf>

Sosiaali- ja terveysministeriö. Lapsi, perhe ja ruoka (2004) Imeväis- ja leikki-ikäisten lasten, odottavien äitien ja imettävien äitien ravitsemussuositus. Julkaisuja 2004:11. Helsinki.